

N:o 25.

Ank. till Riksd. Kansli den 3 Febr. 1883, kl. 3 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm; gifven Stockholms slott den 26 Januari 1883.

På framställning af Stockholms stads konsistorium och sedan Högsta Domstolen blifvit i grundlagsenlig ordning hörd, vill Kongl. Maj:t, med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets i ärendet förda protokoll, jemlikt 87 § 2 mom. Regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till

Förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Med upphäfvande af hvad i § 1 af förordningen angående rättegång i domkapitlen den 11 Februari 1687 stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

1 §.

Pastor primarius är, i erkebiskopens frånvaro, ordförande i Stockholms stads konsistorium. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 1 Saml. 1 Afd. 17 Häft.

2 §.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall val till hans efterträdare inför konsistorium ske af det enligt 3 § röstberättigade presterskapet å tid, som Konungen bestämmer.

3 §.

Rösträtt vid detta val tillkommer de vid Stockholms territoriela församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

4 §.

Valbar till embetet är en hvar af de i nästföregående paragraf omnämnde kyrkoherdar, af hvilka de tre, som erhållit de flesta rösterna, af konsistorium på förslag uppföras.

5 §.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne.

6 §.

I öfrigt gälle i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i fråga om biskopsval är stadgad.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

O S C A R.

Nils von Steyern.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 20 Oktober 1882,

i närvaro af

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve POSSE,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER,
RYDING.

6:o

Efter gemensam beredning med Chefen för Ecklesiastikdepartementet, anförde Departementschefen Statsrådet von Steyern i underdånighet:

“Sedan Eders Kongl. Maj:t den 13 April 1881 i nåder utnämnt och förordnat Domprosten i Strengnäs, utnämnde pastor primarius i Stockholm, teologie doktorn A. T. Strömberg att vara biskop i Strengnäs stift, anmälde Stockholms stads konsistorium i underdånig skrifvelse den 3 påföljande Maj den derigenom yppade ledigheten af kyrkoherdeembetet i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm för att, på sätt Kongl. brefvet den 9 September 1785 föreskrifver, afvakta Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning i fråga om embetets återbesättande.

I sammanhang dermed väcktes af konsistorium fråga, huruvida icke den förening af pastorprimariibefattningen och ordförandeskapet i stadskonsistorium med kyrkoherdetjensten i Storkyrkan, som för närvarande egde rum, kunde för framtiden upphöra; och androg konsistorium, till stöd för denna framställning, hufvudsakligen: att denna förening — som grundade sig på ett i § 1 af den under den 11 Februari 1687 utfärdade förordningen huru med rättegång uti domkapitlen skall förhållas förekommande uttryck: "Uti Stockholms stads konsistorium præsiderar erkebiskopen, när han är tillstädes; men eljest kyrkoherden i Stora kyrkan, som är ordinarie præses" — redan i forna tider vållat åtskilliga förvecklingar, enär Storkyrkoförsamlingen i och för tillsättningen af sin kyrkoherde åtnjöte vissa privilegier, hvilka stödde sig på Kongl. brefven af den 10 Mars 1636 och den 1 Mars 1743, enligt hvilka församlingen egde att med biskopens ja och samtycke välja några qualificerade personer, af hvilka Konungen ville utse en till kyrkoherde, att då församlingen redan sistnämnda år upprättade ett sådant förslag, att hvarken dåvarande erkebiskopen eller regeringen ansåg någon af de föreslagne lämplig att med kyrkoherdebefattningen, hvartill deras behörighet ej ifrågasattes, förena ordförandeskapet i konsistorium, upphäfde Kongl. Maj:t detta förslag och befalde konsistorium i bref af den 6 December 1743 "att antyda församlingen att förut öfverenskomma om sådane män af teologie professorer, domprostar, kyrkoherdar vid de större församlingarna här i Stockholm samt i städerne och på landet, som jemte andra nödiga egenskaper äfven varit vane vid konsistoriela sysslor"; att konsistorium till åtlydnad af denna befallning ända till och med den senaste kallelsedagen låtit inför församlingen uppläsa detta bref, men att församlingen vid sin kallelse icke alltid fäst afseende dervid; att icke heller Kongl. Maj:t, att döma af de nådiga resolutioner, som tid efter annan meddelats i anledning af besvär, som af personer, kallade till profpredikanter, framburits deröfver att de af konsistorium förklarats inkompetenta, syntes hafva velat, att en tillämpning af nämnda bref numera skulle ega rum; att derigenom emellertid lagts i församlingens händer en obegränsad rätt att ej blott enligt sina privilegier för Eders Kongl. Maj:t föreslå trenne prestmän, af hvilka Eders Kongl. Maj:t hade att utnämna en till kyrkoherde, utan äfven att på samma gång föreslå till utnämning pastor primarius och ordinarie præses i stadskonsistorium; att det icke syntes konsistorium lämpligt att hos Eders Kongl. Maj:t föreslå en återgång till skärpta bestämmelser med afseende på de kallades kompetens, hvilket onekligen innebure ett ingrepp i församlingens privilegier, men väl att föreslå en skilsmessa af de ifrågavarande embetenas, i församlingens privilegier ej omnämnda förening; att förhållan-

dena nu i många afseenden vore förändrade mot 1687, när denna förening stadgades och då Storkyrkoförsamlingen vore att betrakta såsom en moderkyrka för de mindre och oansenliga församlingarne, som funnes på malmarne, men hvilka församlingar nu vuxit ut till omfång, folkmängd och betydenhet, vida öfverlägsna denna församling, som för närvarande vore den minsta af Stockholms territoriela församlingar, samt att dessutom å andra sidan pastorprimariembetet på den grund, som redan lagts af instruktionen den 16 December 1668, utvecklats genom sakens egen natur till funktioner, i många hänseenden likartade med episcopala.

För att söka undvika att träda Storkyrkoförsamlingens privilegier för nära och genom ett främmande element inverka på denna församlings kallelse och val, hvilka framför allt borde afse församlingens behof af en värdig kyrkoherde, samt för att på samma gång söka förebygga, att Eders Kongl. Maj:t skulle i och för utnämningen af en framstående embetsinnehafvare fortfarande vara inskränkt till det för Eders Kongl. Maj:t af Storkyrkoförsamlingen framlagda förslaget, hemställde konsistorium, att Eders Kongl. Maj:t täcktes hädanefter, efter erkebiskopens hörande och möjligen efter hörandet af Stockholms ordinarie presterskap i den ordning och till den verkan, som Eders Kongl. Maj:t kunde anse vara lämplig, till pastor primarius och stadskonsistorii ordinarie præses utnämna den bland konsistorii assessorer, som Eders Kongl. Maj:t dertill funne värdig, äfvensom att Eders Kongl. Maj:t på ungefär samma sätt täcktes utnämna vice præses. Såsom en följd af denna förändring ansåg konsistorium, att den kronotionde, som för närvarande tillkomme kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i hans egenkap af pastor primarius, likasom den, som tillkomme kyrkoherden i Klara församling, borde tillfalla de på ofvanberörda sätt utnämnde. För den händelse denna hemställan vunne nådigt bifall anhöll konsistorium, att Eders Kongl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som för förslagets genomförande kunde anses nödvändiga.

Två af konsistorii ledamöter voro af skiljaktig mening och ansågo, att konsistorium ej bort hos Eders Kongl. Maj:t göra annan framställning än en anmälan, enligt gällande bestämmelser, om den inträffade kyrkoherdeledigheten.

Sedan Eders Kongl. Maj:t vid föredragning häraf den 10 Juni 1881 förklarar, att med åtgärder för tillsättande af kyrkoherdebeställningen i Storkyrkoförsamlingen skulle anstå intill dess konsistorii framställning blifvit af Eders Kongl. Maj:t pröfvad, har Herr Erkebiskopen i afgifvet utlåtande anfört: att han väl icke ville förneka, att stadgandet i ofvanberörda förordning den 11 Februari 1687 om kyrkoherdens i Storkyrkan sjelfskrifvenhet att tillika vara pastor primarius kunde medföra ganska

stora olägenheter, men att han ansåg dels de befarade olägenheterna ej hafva i verkligheten inträffat, dels de redan gifna föreskrifterna, ytterligare skärpta i den riktning Kongl. brevet den 6 December 1743 angåfve, vara egnade att förekomma dem; hvadan Erkebiskopen i underdånighet hemstälde, att Eders Kongl. Maj:t behagade utfärda en sådan efter nuvarande tidsförhållanden lämpad förklaring öfver de ord i privilegiubrevet den 10 Mars 1636, som uppenbarligen åsyftade en nödvändig inskränkning i Storkyrkoförsamlingens valfrihet, att genom samma förklaring önskvärd trygghet måtte vinnas mot ett missbruk, som läte andra än behörigen »qualificerade personer» komma under omröstning vid nämnda församlings kyrkoherdeval. För den händelse likväl, att Eders Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att fästa nådigt afseende vid den begärda upplösningen af ordförandeplatsens förening med ofvannämnda kyrkoherdeembete, vore något af vigt ej att anmärka mot det framställda förslaget, så vidt det rörde tillsättning af pastor primarius eller »ordinarie præses» i konsistorium; hvaremot, beträffande frågan om vice præses, ingen annan förändring af nu gällande lag syntes behöflig än den, att om pastor i Klara församling utsåges till ordinarie præses, den ledamot af konsistorium, som enligt häfdvunnen sed hade näst efter pastor primarius främsta platsen, då vore till vice præses själfskrifven.

Storkyrkoförsamlingen, hvars yttrande i ärendet jemväl inforrats, har i underdånighet anfört, att då det icke kunde tillkomma församlingen att ingå i undersökning eller uttala något omdöme angående lämpligheten af det församlingens kyrkoherde, i egenskap af pastor primarius, tillkommande ordförandeskapet i stadens konsistorium och öfriga med detta embete förenade uppdrag, församlingen ansåge sig endast böra i underdånighet förklara, att församlingen för sin del icke önskade eller funne sig hafva behof af någon förändring i de från äldre tider gällande bestämmelser för tillsättning af pastor primarius och kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen; på grund hvaraf församlingen anhöll, det Eders Kongl. Maj:t täcktes, med förklarande att konsistorii ifrågavarande förslag icke kunde till vidare åtgärd föranleda, i nåder anbefalla konsistorium att gå i författning om det lediga embetets återtillsättande i förut stadgad och iakttagen ordning.

Vidare har Kammarkollegium, som erhållit befallning att i detta ärende inkomma med underdånigt utlåtande, till fullgörande häraf uti underdånig skrifvelse den 9 December 1881 upplyst: att kyrkoherden i Nicolai eller Storkyrkoförsamlingen Doktor Emporagrius genom Kongl. bref den 3 Juni 1658 erhöll ett personligt årligt anslag af 250 tunnor spanmål från Svartsjö län, hvilket den 14 Maj 1694 bekräftades för då-

varande kyrkoherden och hans efterträdare i anseende dertill, att ingen lön, vare sig af kronan, staden eller kyrkan, vore tillagd denne kyrkoherde, ehuru han hade ett stort besvär af præsidiiförandet i Stockholms konsistorium; att denna lön, jemlikt Kongl. brefvet den 21 Juli 1720, numera åtnjötes med 250 tunnor eller 1575 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn, af hemmansräntor från Strömsholms län eller det nuvarande Snefringe härad i Vesterås län, hvarjemte derå uppbures forsellönsersättning med 126 kronor enligt förordningen den 23 Juli 1869; att såsom en dylik ersättning för vice ordförandebefattningen i konsistorium äfven blifvit ansedt det anslag af kronotionde kyrkoherden i Klara församling åtnjöte, men att detta anslag vore vida äldre och meddelades af Konung Gustaf II Adolf den 24 December 1617 för kyrkoherden i Klara med 67 tunnor 5 fjerdingar kronotionde från Sånga och Ekerö socknar i Färentuna härad af Stockholms län, bekräftades för bemälda kyrkoherde utan något särskildt vilkor genom Kongl. brefvet den 20 Maj 1672 samt utginge ännu af samma kronotionde enligt Kongl. brefvet den 29 Oktober 1812 med 67 tunnor $9\frac{1}{10}$ kappar eller 423 kubikfot 8,72 kannor, hälften råg och hälften korn, jemte forsellön af 33 kronor 91 öre; samt att dermed äfven öfverensstämde att vid lönereglering för presterskapet i Klara församling, fastställd genom Kongl. resolutionen den 18 December 1874, kyrkoherden derstädes bibehållits vid den honom anslagna kronotiondespanmål, hvaremot förstberörda statsanslag icke omförmäldes uti Kongl. resolutionen den 22 Oktober 1875 angående löne-reglering för presterskapet i Storkyrkoförsamlingen.

Uti en derefter till Eders Kongl. Maj:t ingifven skrift har ett antal af trettiotre inom Stockholm tjenstgörande prester, under anförande att, då det väl icke kunde betviflas att Nicolai församling numera ej intoge till de öfriga församlingarne i hufvudstaden den ställning, som kunde utgöra giltigt skäl för bibehållande af det företräde, som genom Kongl. brefven den 16 December 1668 och den 11 Februari 1687 tillerkänts Nicolai församlings pastor, och då dessutom de vilkor, som i Kongl. brefvet den 17 December 1743 vore fästade vid Nicolai församlings rätt att kalla och upprätta förslag till ifrågavarande embete, icke vidare af församlingen plägade beaktas, och således detta åt församlingen gifna privilegium syntes föråldradt och derföre borde upphöra, underdånigst anhållit att Eders Kongl. Maj:t täcktes omfatta och bereda framgång åt konsistorii förslag.

Stadgandet att pastor i Storkyrkan skall vara ordförande i Stockholms stads konsistorium är, efter hvad den nu gjorda framställningen visar, icke af privilegii utan af kyrkolags natur, och förskrifver sig från en tid, då denna församling ännu, i förhållande till de öfriga, var att betrakta såsom en hufvudförsamling. Denna framstående ställning har Storkyrkan för länge sedan upphört att intaga. Församlingen utmärker sig nu hvarken genom sin folkmängd eller i något annat hänseende framför de öfriga. Numera saknas följaktligen den grund, hvarpå stadgandet från början hvilat. Visserligen kan det icke med fog påstås, att det inflytande på tillsättningen af pastor primarius, som det oakadt fortfarande tillkommer Storkyrkoförsamlingen, hittills blifvit missbrukadt. Det måste fastmer medgifvas, att de af församlingen upprättade förslag i allmänhet varit sådana, att Kongl. Maj:t ej behöft stanna i förlägenhet att inom dem finna män, egnade att med heder bekläda en chefsplats bland hufvudstadens presterskap och ordförandebefattningen i dess konsistorium. Men å andra sidan har det ock blifvit erkändt, att sjelfva föreskrifterna angående val af kyrkoherde i Storkyrkan icke innebära några garantier för att de föreslagna skola ega de för nämnda ändamål erforderliga egenskaper. Det är ganska tänkbart, att de prestmän, som församlingen med skäl kan anse lämplige att utöfva kyrkoherdekallet, dock sakna de egenskaper, hvilka fordras hos den, som skall præsidera i ett konsistorium. En skärpning af dessa föreskrifter har derföre blifvit satt i fråga för det fall, att Eders Kongl. Maj:t ej skulle till konsistorii framställning lemna bifall. Men då en förändring i det bestående således i alla händelser ansetts nödig, tala enligt mitt förmenande öfvervägande skäl för dess genomförande i den icke blott af konsistorium utan ock af flertalet inom hufvudstaden anstälde prester förordade rigtning, att Eders Kongl. Maj:t efter presterskapets hörande bland Stockholms kyrkoherdar utser pastor primarius. Derigenom vunnes hvad man önskade utan inskränkning i den rätt i afseende på kyrkoherdeval, som Storkyrkoförsamlingen för närvarande utöfvar, och som den väl knappast skulle vilja uppgifva för att få de begge embetenas förening för framtiden bibehållen.

Om denna åsigt vinner Eders Kongl. Maj:ts godkännande, synes den form, under hvilken presterskapet skulle gifva sin mening tillkänna, böra blifva i det hufvudsakliga lika med den, som iakttages vid biskopsval, så att presterskapet upprättar förslag, inom hvilket Konungen utnämner. I förslagets upprättande borde deltaga, utom kyrkoherdarna, jemväl alla hufvudstadens ordinarie komministrar. Detta är visserligen en afvikelse från hvad som gäller vid biskopsval, der rösträtt tillkommer endast en komminister från hvarje pastorat. Men en sådan inskränk-

ning af rösträtten skulle i Stockholm med dess ringa antal presterskap hafva den påföljd, att konsistorii ledamöter komme att utgöra flertalet bland de röstande.

Att erkebiskopen fortfarande såsom hittills afgifver underdånigt yttrande innan embetet tillsättes, torde ega tillräcklig grund i erkebiskopens ställning till konsistoriet såsom dess ordförande, när han är tillstädes.

Angående vikarie för pastor primarius, lärer någon annan föreskrift ej vara behöflig, än att befattningen i hans frånvaro utöfvas af den bland konsistorii ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

På grund af den af Kammarkollegium lemnade utredning anser jag det i löneregleringen för pastor i Storkyrkan icke upptagna kronotiondeanslag af 1575 kubikfot spanmål jemte forsellönsersättning kunna tilldelas den blifvande pastor primarius, hvaremot kyrkoherden i Klara borde bibehållas vid sitt tiondeanslag, som ej uttryckligen gifvits såsom ersättning för vice præsesbefattningen och som derföre inräknats i den åt nämnde kyrkoherde vid löneregleringen bestämda lön.

Jag hemställer i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes öfver ett i enlighet med förenämnda grunder upprättadt förslag till författning inhemta yttranden af erkebiskopen och Stockholms stads konsistorium.»

Föredraganden uppläste härefter ofvanberörda författningsförslag, som var af följande lydelse:

Förordning

angående tillsättning af ordförande i Stockholms stads konsistorium.

Med upphäfvande af hvad i 1 § Förordningen den 11 Februari 1687 huru med rättgång i domkapitlen skall förhållas stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

§ 1.

Pastor primarius, som i erkebiskopens frånvaro är ordförande i Stockholms stads konsistorium, utnämnes af Konungen. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

§ 2.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall förslag till befattningens återbesättande inför konsistorium upprättas af Stockholms presterskap å tid, som Konungen bestämmer.

§ 3.

Rösträtt tillkommer de vid Stockholms territoriela församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den, som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

§ 4.

Å förslaget uppföras tre af kyrkoherdarna i Stockholms territoriela församlingar.

§ 5.

Vid valförrättningen, så ock med ärendets handläggning af konsistorium i öfrigt förfares i tillämpliga delar såsom i fråga om biskopsval är stadgadt.

§ 6.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne.

Hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt, och deruti Statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder bifalla.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 22 December 1882,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve POSSE,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER,
RYDING.

ö:o.

Under erinran att Kongl. Maj:t den 20 sistlidna Oktober behagat besluta, att yttranden af erkebiskopen och Stockholms stads konsistorium skulle inhemtas öfver följande inom Justitiedepartementet upprättade förslag till

‘Förordning

angående tillsättning af ordförande i Stockholms stads konsistorium.

Med upphäfvande af hvad i 1 § af Förordningen den 11 Februari 1687 huru med rättegång i domkapitlen skall förhållas stadgas derom,

att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

§ 1.

Pastor primarius, som i erkebiskopens frånvaro är ordförande i Stockholms stads konsistorium, utnämnes af Konungen. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

§ 2.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall förslag till befattningens återbesättande inför konsistorium upprättas af Stockholms presterskap å tid, som Konungen bestämmer.

§ 3.

Rösträtt tillkommer de vid Stockholms territoriella församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den, som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

§ 4.

Å förslaget uppföras tre af kyrkoherdarna i Stockholms territoriella församlingar.

§ 5.

Vid valförrättningen, så ock med ärendets handläggning af konsistorium i öfrigt förfares i tillämpliga delar såsom i fråga om biskopsval är stadgad.

§ 6.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne“; anmälde Departementschefen Statsrådet von Steyern, att förenämnda

yttranden inkommit; och hemställde föredraganden i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler öfver berörda förslag inhemta Högsta Domstolens underdåniga utlåtande.

Till denna af Statsrådets öfrige ledamöter biträdde hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts
Högsta Domstol Tisdagen den 16 Januari 1883.*

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: Herr ALMQVIST,
RABE,
OLIVECRONA,
VON SEGEBADEN,
SVEDELIUS,
HERNMARCK,
WEDBERG.

Expeditionschefen Annerstedt föredrog i underdånighet:

Note ur protokollet öfver Justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet den 22 sistlidna December, hvarmedelst, för det ändamål 87 § Regeringsformen omförmäler, Högsta Domstolens utlåtande blifvit infordradt öfver följande inom Justitiedepartementet upprättade förslag till

“Förordning

angående tillsättning af ordförande i Stockholms stads konsistorium.

Med upphäfvande af hvad i 1 § af Förordningen den 11 Februari 1687 huru med rättegång i domkapitlen skall förhållas stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer.

§ 1.

Pastor primarius, som i erkebiskopens frånvaro är ordförande i Stockholms stads konsistorium, utnämnes af Konungen. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

§ 2.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall förslag till befattningens återbesättande inför konsistorium upprättas af Stockholms presterskap å tid, som Konungen bestämmer.

§ 3.

Rösträtt tillkommer de vid Stockholms territoriela församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den, som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

§ 4.

Å förslaget uppföras tre af kyrkoherdarna i Stockholms territoriela församlingar.

§ 5.

Vid valförrättningen, så ock med ärendets handläggning af konsistorium i öfrigt, förfares i tillämpliga delar såsom i fråga om biskopsval är stadgad.

§ 6.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne“;

Öfver hvilket förslag erkebiskopen och Stockholms stads konsistorium afgifvit yttranden.

Högsta Domstolen, som icke hade något att erinra mot förslaget syfte, men på de i erkebiskopens utlåtande anförda skäl ansåg, att jemväl kyrkoherdarne i Tyska och Finska församlingarna borde vara valbara

till pastor primarius, hemstälde, i afseende å förslaget redaktion, dels att författningens öfverskrift måtte lyda: »Förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm», hvarigenom bättre öfverensstämmelse vunnes emellan öfverskriften och lydelsen af 1 § i förslaget, dels ock att, till ernående af större tydlighet, författningens lydelse kunde förändras till hufvudsaklig öfverensstämmelse med följande utkast:

Förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Med upphäfvande af hvad i 1 § af förordningen angående rättgång i domkapitlen den 11 Februari 1687 stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

1 §.

Pastor primarius är, i erkebiskopens frånvaro, ordförande i Stockholms stads konsistorium. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitta främst.

2 §.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall val till hans efterträdare inför konsistorium ske af det enligt 3 § röstberättigade presterskapet å tid, som Konungen bestämmer.

3 §.

Rösträtt vid detta val tillkommer de vid Stockholms territoriela församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

4 §.

Valbar till embetet är en hvar af de i nästföregående paragraf omförmälde kyrkoherdar, af hvilka de tre, som erhållit de flesta rösterna, af konsistorium på förslag uppföras.

5 §.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne.

6 §.

I öfrigt gälle i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i fråga om biskopsval är stadgadt.

Ex protocollo
Th. Wilh. Malm.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i Statsrådet å Stockholms slott Fredagen den 26 Januari 1883,

i närvaro af:

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre
HOCHSCHILD,
Statsråden: LOVÉN,
VON STEYERN,
Friherre VON OTTER,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
THEMPTANDER,
RYDING,
Justitieråden: RABE,
SVEDELIUS.

1:o.

Departementschefen Statsrådet von Steyern föredrog, efter gemensam beredning med Chefen för Ecklesiastikdepartementet, de af Stockholms stads konsistorium, Erkebiskopen och Högsta Domstolen afgifna yttranden öfver det inom Justitiedepartementet utarbetade förslag till Förordning angående tillsättning af ordförande i nämnda konsistorium.

Efter att hafva redogjort för innehållet af dessa utlåtanden anförde Departementschefen:

»Den enda bestämmelse i förslaget, om hvilken meningarna varit delade, är den, som utesluter kyrkoherdarne i Tyska och Finska försam-

lingarna från valbarhet till pastor primarius. Konsistorium har väl ej uttryckligen föreslagit någon ändring häri, men dock ansett sig böra »vitsorda det gagn konsistorium sedan långliga tider tillbaka haft af pastorernas i de icke territoriela församlingarna insigter, nit och erfarenhet». Deremot hafva innehafvarne af ifrågavarande två kyrkoherdebefattningar uttalat den särskilda mening, att dem ej borde betagas förmanen att kunna väljas till pastor primarius, så länge de äro ledamöter af konsistorium, och deri har så väl Erkebiskopen som Högsta Domstolen instämt, den förre under erinran, att ifrågavarande kyrkoherdar icke äro utestängda från valbarhet till biskop i hvilket som helst af rikets stift.

Den senast tillsatta komitén för omarbetande af kyrkolagen föreslog afskaffande af kyrkoherdarnas i de Tyska och Finska församlingarna rätt till säte och stämma i Stockholms stads konsistorium, och då kyrkoherdeembetet i förstnämnda församling år 1875 blef ledigt, begärde konsistorium hos Eders Kongl. Maj:t, att i afseende på detta embetes innehafvare den af kyrkolagskomitén föreslagna förändringen måtte genast inträda. Konsistorium förklarade sig dervid anse bibehållandet af denne kyrkoherdes ledamotskap i konsistorium »vara i allo olämpligt och egnad att åt ett för vårt lands kyrka främmande element gifva allt för stort inflytande på handhafvandet och styrelsen af hufvudstadens presteskap och kyrkliga angelägenheter». Då det ej kunde anses lämpligt att än ytterligare utvidga rättigheter, om hvilkas fullständiga indragning vederbörande fastmer syntes vara temligen ense, blefvo kyrkoherdarna i Tyska och Finska församlingarna enligt det i Justitiedepartementet uppgjorda förslaget uteslutna från valbarhet till pastor primarius. Af konsistorii senaste yttrande i frågan finner man emellertid, att ej ens från dess sida någon betänklighet mot ifrågavarande kyrkoherdars likställighet med de öfriga numera torde möta; och då hela saken synes mig vara af ganska ringa om ens någon praktisk betydelse, vill jag för min del ej afstyrka den af Erkebiskopen och Högsta Domstolen förordade förändring i denna del af förslaget.

De förändringar i förslaget redaktion, som Högsta Domstolen i öfrigt förordat, kan jag jemväl biträda, då desamma synas mig hufvudsakligen bero derpå, att Högsta Domstolen ansett förrättningen inför konsistorium böra betraktas såsom val i stället för upprättande af förslag, ett betraktelsesätt som gerna må göra sig gällande, då det ej har något som helst inflytande på författningens innehåll.

Jag hemställer alltså i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att enligt 87 § 2 mom. Regeringsformen antaga föl-

jande i öfverensstämmelse med det inom Justitiedepartementet utarbetade och med de af mig nu biträdda ändringar upprättade förslag till

Förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Med upphäfvande af hvad i 1 § af förordningen angående rättgång i domkapiteln den 11 Februari 1687 stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

1 §.

Pastor primarius är, i erkebiskopens frånvaro, ordförande i Stockholms stads konsistorium. Har pastor primarius förfall eller är hans befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

2 §.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall val till hans efterträdare inför konsistorium ske af det enligt 3 § röstberättigade presterskapet å tid, som Konungen bestämmer.

3 §.

Rösträtt vid detta val tillkommer de vid Stockholms territoriela församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

4 §.

Valbar till embetet är en hvar af de i nästföregående paragraf omförmälde kyrkoherdar, af hvilka de tre, som erhållit de flesta rösterna, af konsistorium på förslag uppföras.

5 §.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne.

6 §.

I öfrigt gälle i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i fråga om biskopsval är stadgadt.»

På tillstyrkan af Statsrådets öfrige ledamöter behagade Hans Maj:t Konungen bifalla hvad föredragande Departementschefen sålunda hemställt; och skulle till följd häraf till Riksdagen aflätas nådig proposition af innehåll bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
Otto Rooth.
